

LEBBEYK ALLÂHÜMME LEBBEYK*

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasili ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُلَبِّي إِلَّا لَبَّى مَنْ عَنْ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ
مِنْ حَجْرٍ أَوْ شَجَرٍ أَوْ مَدْرٍ حَتَّى تَنْقَطِعَ الْأَرْضُ
مِنْ هَا هُنَا وَهَا هُنَا

(ت. ه. ط. ب. خ. ز. ك. هب. ض. عن سهل بن سعد)

(Mâ min müslimin yülebbî illâ lebbâ, men an yemînihi ve şimâlihî, min hacerin ev şecerin ev mederin, hattâ tenkatia'l-ardu min hâ hünâ, ve hâ hünâ.)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Çok aziz ve muhterem müslüman kardeşlerim,
Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti,
bereketi üzerinize olsun... Allah-u Teâlâ
kıldığınız namazları, yaptığınız duaları kabul
eylesin... İsteklerinizi ihsan eylesin, iki cihan
hayrına cümlelerinizi nâil eylesin...

Rehberimiz Peygamberimiz Efendimiz, başımızın
tacı Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin
mübarek hadîs-i şeriflerinden, o hadisler
bahçesinden bir demet size takdim edeceđiz.

Hocamız Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddîn Efendi
Hazretlerinin cem eylemiş olduğu *Ramûzü'l-
Ehâdis* isimli hadis kitabından bu hadîs-i şeriflerin
okunmasına geçmeden önce, evvelen ve hâsseten
Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretlerinin
ruhu için; sonra cümle âl, ashâb, etba' ve
ahbabının ruhları için; sâir enbiyâ ve mürselinin
ve cümle evliyâullahın ruhları için; hâsseten Ebû
Bekr-i Sıddîk ve Aliyyü'l-Murtezâ'dan müteselsilen
güzeran eylemiş olan cümle sâdât-ı âliyemizin ve
hülefa müridlerinin ruhları için;

Bu eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhanevî
hocamız Ahmed Ziyâeddîn Efendi'nin ruhu
için; onun talebeleri ve hocalarının ruhları
için; rahle-i tadrîsinde yetiştiğimiz hocamız
Muhammed Zâhid-i Bursevî Hazretleri'nin
ruhu için; bu hadîs-i şeriflerin ve bu kitapların
içindeki bilgilerin bize kadar gelmesine emek
sarf etmiş olan bütün âlimlerin ve râvilerin
ruhları için;

Uzaktan yakından bu hadîs-i şerifleri dinlemeye şu ilim meclisine, ibadethaneye gelmiş olan siz kardeşlerimizin de ahirete intikâl eylemiş olan nine-dede, ana-baba, kardeş evlât bütün akraba ve yakınlarının ruhları için; ruhlarının şâd olması için; biz hayatta olan müslümanların da Mevlâmız'ın rızasına uygun ömür sürüpO'nun huzuruna sevdiği razı olduğu kullar olarak varmamıza vesile olması için; buyurun bir Fâtiha üç İhlâs-ı Şerif okuyalım, ondan sonra dersimize başlayalım!

.....

a. Müslümanın Lebbeyk Çekmesi

Dersimizin başında metnini okumuş olduğum hadîs-i şerif telbiyenin sevabı ve tesirleri hakkında.

Telbiye ne demek? Hacca giden, umre yapan kardeşlerim kitaplarda okumuşlardır, oraya gideceğiz diye şevk ile bilgisini arttırmak için orada duymuşlardır, bilirler;

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ لَبَّيْكَ إِنَّ
الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

(*Lebbeyk, allâhümme lebbeyk, lebbeyke lâ şerike leke lebbeyk, inne'l-hamde ve'n-ni'mete leke ve'l-mülk, lâ şerike lek*) diyerek hacılar oraya doğru farz vazifeyi yapmaya koşturarak gidiyorlar.

Lebbeyk çekmenin mânası: “Yâ Rabbi! Mükerreren, tekrar tekrar müekkeden senin emrindeyim. Senin fermanına, buyruğuna icabet ediyorum. Sen ‘Hacca gelin, benim beytimi ziyaret eyleyin!’ buyurmuşsun. Baş üstüne yâ Rabbi! Evet emrindeyim, emret buyur.” diye “Tekrar tekrar emrindeyim.” mânasına geliyor lebbeyk.

Lebbeyke Arapça’da tesniye sigası, yani iki... Mesela ebeveyn diyoruz “ana baba” demek, Şemseyn “ay ve güneş” demek, Hasaneyn “Hasan ve Hüseyin” demek. İkili şeye tesniye derler. Lebbeyke. “Yâ Rabbi, iki kat, iki defa, kat kat emrindeyim, sadece bir defa değil tekrar tekrar emrindeyim.” diye bir hürmet sigası, hürmet ifadesi.

Allahu Teâlâ Hazretleri Kur’ân-ı Kerim’de (Ve fi’n-nâsi ye’tüke) diye emir eylemiş mi?

“—Ey İbrâhim sen seslen halka, onlar beytimi hac etmeye, ziyaret etmeye gelsinler!” diye emretmiş.

وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا

(آل عمران: ٩٧)

(Ve li’llâhi ale’n-nâsi hıccü’l-beyti menistetâa ileyhi sebîlâ) “Yoluna gücü yetenlerin Beytullah’ı haccetmesi, Allah’ın insanlar üzerinde bir hakkıdır.” (Âl-i İmran, 3/97)

“Kimin gücü yeterse, kimin mâli takati, bedenî takati varsa, yol emniyeti varsa benim bu

Beytimi ziyaret etsin!” diye bir borç olarak boynumuza emrolunmuş, vazife olarak gelmiş mi hac vazifesi? İslâm’ın beş emrinden bir emir mi?

Evet Allah’ın emri; ama zahmetli, yollar meşak-katli. Su yok, kumlara bata çıka insan gidiyor. Hava çok sıcak; mahrumiyetler, sıkıntılar, ızdırap-lar, sıkışıklıklar var. Gidip de gelmemek var, gelip de görmemek var. Malî bir sürü masraflar var.

“—Olsun, Rabbim emretmiş, emreylemiş. Peki yâ Rabbi!” Lebbeyke ve sâdeyk. Lebbeyke. “Tekrar tekrar emrindeyim. Sen buyurmuşsun, icabet ediyorum, geliyorum yâ Rabbi!” demek.

Şimdi bunu anladıktan sonra, bak ne kadar kıymetli bir ifade “Emrindeyim yâ Rabbi! Sen buyurmuşsun, tamam geliyorum yâ Rabbi! ‘Gel!’ buyurmuşsun, geliyorum yâ Rabbi!”

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يُلَبِّي إِيَّائِي إِلَّا لَبِّي مَنْ عَنْ يَمِينِهِ وَشِمَالِهِ
مِنْ حَجْرٍ أَوْ شَجَرٍ أَوْ مَدْرٍ حَتَّى تَنْقَطِعَ الْأَرْضُ
مِنْ هَاهُنَا وَهَاهُنَا

(ت. ه. ط. ب. خ. ك. هب. ض. عن سهل بن سعد)

¹ Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.340, no:758; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VIII, s.478, no:2912; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VI, s.130, no:5740; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.620, no:1656; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.III, s.446, no:4021; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.V, s.43, no:88076; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.176, no:2634; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.III, s.251; Sehl ibn-i Sa’d RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.V, s.7, no:11807; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XIX, s.272, no:20742.

(*Mâ min müslimin yülebbî illâ lebbâ, men an yemînihi ve şimâlihî, min hacerin ev şecerin ev mederin, hattâ tenkatia'l-ardu min hâ hünâ, ve hâ hünâ.*)

(*Mâ min müslimin yülebbî*) “Müslümanlardan kim böyle “*Lebbeyk allâhümme lebbeyk!*” derse, *Lebbeyk* çekerse; (*illâ lebbâ men an yemînihi ve’ş-şimâlihi, min hacerin ev şecerin ev medere*) “Sağında ve solunda taş, ağaç, toprak, çamur ne varsa; (*hattâ tenkatia'l-ardu min hâ hünâ, ve hâ hünâ*) “Yer bu taraftan kesilinceye kadar, müntehasına, sonuna varıncaya kadar omıntıkada, o tarafta ne kadar taş, ağaç, toprak, çamur varsa hepsi *lebbeyk* çekerler.”

Hepsi *lebbeyk* çekerler, hepsi o kulun o sözüne karşılık verirler, hepsi o söze iştirak ederler, hepsi onun *lebbeyk* demesine şahit olurlar, onun o *lebbeyk* çekmesi böylece kat kat artmış olur ve sevabının haddi nihayeti olmaz. İşte böyle...

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizleri her emrine *lebbeyk* çekenlerden eylesin. Haccı da bir, namazı da bir, zekâtı da bir, cihadı da bir...

Canı cânân dilemiş vermemek olmaz ey dil.

Ne nizâ eyleyelim ol ne senindir ne benim.

Canımızı istese ne yapacağız?

Ne yapalım, canı da bize veren O’dur. Vermemek olur mu? Bizim değil ki zaten.

Buradan her şeyine *lebbeyk* çekmek dersi çıkıyor değil mi? Allahu Teâlâ Hazretlerinin her emrine itaat etmek dersi çıkıyor.

Bir zamanlar büyük bir imparatorluğumuz vardı kardeşlerim, eskiden biz böyle fakara, yoksul değildik. Böyle kaşık içi kadar memleket değildik. Allah yolunda çarpıştığımız zamanlar, işçi gönderdiğimiz yerlere askerlerimiz giderdi. Bir zamanlar oralarda bizim fermanlarımız okunurdu. O petrollerini şimdi Amerikalıların aldıkları, çıkardıkları, bize sattıkları yerler bir zamanlar bizimdi. Oraya vali, idareci gönderirdik. Hutbeler bizim namımıza okunurdu.

Bizim dedelerimizin devletinin düşmanları, bu devleti parça parça eden insanlar; “Nasıl oluyor da bu devleti yıkamıyoruz? Nedir bunların arasındaki bu muhabbet?” diye incelemişler.

Sultan buradan cihat ilan etmiş, -Dikkat edin!- Sultan burada “Düşmanla cihat ilan ediyorum, cihat etmemiz gerekiyor.” demiş, dikkatinizi çekiyorum, Avusturya’dan değil Avustralya’dan, Hint okyanusunun ötesinde Asya’nın güneydoğusunda dünyanın yedinci kıtası olan Avustralya’da iki tane müslüman işçi çalışıyormuş, tren idaresinde, çekmişler silahları treni esir almışlar. İki kişi.

Şimdi müzedeymiş onların resimleri, oraya giden arkadaşlar anlatıyorlar. Ne oluyor demişler, herkes şaşırmış. Sonra bakmışlar iki kişi.

Neticede;

“—Neden böyle yaptınız?” diye sorulmuş.

“—Niye yapmayalım? Sultanımız cihad ilan etti.”

Adamlar bu hali beğenmiş de o mü'min kardeşlerimizin resmini müzeye koymuşlar.

“—İki kişiyle Avustralya, on milyon km karelik koca bir kıtanın fethedilmesi mümkün değil ama ne yapalım sultan cihad ilan etti. Benim dinimin imanımın gereği, sonunu Allah bilir. Bana ne, ben kulum, ben emir yaparım, sonunu Allah bilir.” diyor. İşte ah müslümanlar! İşte biz bunu kaybettiğimiz için şimdi böyle fukarayız. Böyleyiz, ondan böyle başımız her türlü dertten derde, taştan taş a çalışıyor.

Allah'a itaat ettin mi Allah her şeyi senin emrine verir. Zaten senin emrinde değil mi yerler gökler, elektrikler, sular, hayvanlar, binekler, ağaçlar...

Şeyh Sadi ne kadar güzel söylüyor:

ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند

تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری

همه از بهر تو سرگشته و فرمان بردار

شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری

Ebr ü bâd ü meh ü hurşid ve felek der kârend

Tâ tû nânî bekef ârî ve be gaflet nehûrî.

Heme ez behr-i tû serkeşte ve fermân berdâr

Şart-ı insâf nebâşed ki tû fermân neberî

Bulut, rüzgâr, ağaç, güneş, yağmur hepsi harıl harıl fabrika gibi çalışıyorlar. Neden? Sen eline bir lokma alasın da gafletle yemeyesin diye. Sen beslenesin diye.

Güneş çalışıyor, rüzgâr çalışıyor, bulut çalışıyor, yağmur çalışıyor; sen yemeğini yiyessin ama bu yemeği göndereni bilesin diye seni beslemek için çalışıyor.

Arkasından: İnsafa sığar mı diyor. Hepsi senin emrinde, el pençe divan karşında durmuşlar da, sen ferman dinleme, sen Allah-u Teâlâ Hazretleri'ni dinleme, yakıştır mı!

İnsafa sığmaz ki sen söz dinlemeyessin. Hâlık-ı zü'l-Celâl Hazretleri hepsini senin emrine vermiş. Şu kâinatın sahibi olan Hâlıkımız, Râzıkımız Allah-u Teâlâ Hazretleri; “Ben bu insan neslini mükerrem bir mahlûk kıldım, hepiniz ona hizmet edeceksiniz.” demiş.

İnsafa sığar mı, sen söz dinlemiyorsun! Bulut dinliyor, yağmur dinliyor, güneş dinliyor, toprak dinliyor; sen söz dinlemiyorsun! Bre insaf!

İşte nerede olursak lebbeyk, “Buyur yâ Rabbi!” diyeceğiz.

“—Haydi gel artık, hayatın bitti bana gel”

“—Lebbeyk Allah'ım.”

Allah bize akıl şuur versin.

En büyük şeref ne? Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne kul olmak. Gerisi hep köleliktir. Paraya, mevkiye, makama, dünyaya, her şeye kölelik. En büyük şeref insanın Allah'a kul olmasıdır.

Allah bizi hür eylesin, hür! Azad ettiği kullardan eylesin. Esir etmesin...

Toprağa esir oluyorsun, dükkâna esir oluyorsun. Allah namaz vakti “gel” diyor, “gelemem müşteri var, para pul.”

Allah bizi hür eylesin. Hürriyet çok güzel şeydir. Bizi hür eylesin, O’na kul eylesin, O’na köle olalım; şereflerin en büyüğü.

Böyle lebbeyk demeyi hatırınızdan çıkarmayın. “Buyur yâ Rabbi! Hem de kat kat buyur, tekrar tekrar buyur.” Her emrine, sadece haccına değil, her emrine...

Hacca gelince, haccın çok esrarı var. Hac baştan aşağıya imtihandır. Sabır imtihanı, kulluk imtihanı, sıdk u sadâkat imtihanı...

“—Sen müslümanım mı dedin?”

“—Evet yâ Rabbi!”

“—Benim fermanımı tutmaya mı geldin, hadi bakalım.” Baştan aşağıya sabır imtihanıdır. O yumuşak döşekler yoktur. Tek müstakil odaların yoktur. Yirmi kişiyi bir odaya tıklarlar, su ararsın, bulamazsın. Namaz kılacaksın bir yerde doğru düzgün yer bulamazsın. İstedüğün işler tam senin keyfine göre gitmez.

“—Başka zaman para verseler yatmayacağım yer, iki gün açıkta kaldım, otelde yer ayıracaklardı ayırmamışlar. Birisi Allah’ın bir kulu, Allah razı olsun, ‘Gel haydi şurada yat!’ dedi. Baktım başka zaman üstüne para verseler yatmam orada, yattım, uyudum.” diyor.

İmtihan. Allah orada her şeyden kesiyor, insana kendisine kul olmayı öğretiyor.

b. Kardeşini Ziyaret Etmenin Karşılığı

Bu hadis-i şerif, geçtiğimiz hafta olan hadis-i şerifler gibi Hz. Ali Efendimiz'den rivayet edilmiş. Müslümanın müslümana karşı vazifelerinden birisini bahis konusu etmiş bir hadîs-i şerif:²

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَعُودُ مُسْلِمًا غُدْوَةً إِلَّا صَلَّى عَلَيْهِ
سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُمْسِيَ وَإِنْ عَادَهُ عَشِيَّةً
صَلَّى عَلَيْهِ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ حَتَّى يُصْبِحَ وَكَانَ لَهُ
خَرِيفٌ فِي الْجَنَّةِ

(ت. عن علي بن أبي طالب)

(Mâ min müslimin ye'ûdü müslimen gudveten, illâ sallâ aleyhi seb'ûne elfe melekin hattâ yümsiye; ve in âdehû aşıyyeten, illâ sallâ aleyhi seb'ûne elfe melekin hattâ yusbiha, ve kâne lehû harîfun fi'l- cenneti)

Müslümanın müslümana karşı vazifeleri çok. Çünkü müslüman müslümanın kardeşi. Birbirimizi boğazlıyoruz, yakasını arkasından çekiştiriyoruz, çelme takıyoruz, aleyhimizde konuşuyoruz ya...

Biz kardeşiz haberiniz olsun! Müslüman müslümanın kardeşi. Bizim dinimiz kardeşliğe büyük sevaplar vaat etmiş, büyük mükâfatlar koymuş. Biz de inat ediyoruz, “Hayır o sevapları almam, ille günaha gireceğim, sevapları istemiyorum.” der gibiyiz; ekseriyetin hali bu. Allah uyanıklık versin, ne yapalım!

² Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.72, no:891; Hz. Ali RA'dan.

Deliye şifalı bardağı uzatırsın, ilacı, elinin tersiyle bir tane patlatır yere döker. Neden? Akli yok ki, deli. Kârın zararın nereden geldiğini bilmiyor ki.

Şifa, hayat, tatlılık, hoşluk müslümanın müslümanı sevmesinde, kardeş olmasında ama gel de bakalım kardeş ol.

Peygamber SAS Efendimiz ne diyor?

“Hiçbir Müslüman yoktur ki sabahleyin bir müslüman kardeşini ziyaret etsin de akşama kadar ona 70 bin melek dua etmesin. Hiçbir müslüman yoktur ki eğer o kardeşini akşamüstü ziyaret ederse 70 bin melek sabaha kadar ona dua eder.” O zaman da sabaha kadar.

Bu ziyaret normal bir ziyaret değil, *Âde-ye'ûdü-iyâdetün marîz* derler, hasta ziyareti...

Müslüman kardeşin hasta olmuş, senin vazifen ne? Müslüman kardeşini ziyarete gideceksin, hasta olmuş, ya ölür ya kalır. Sonra teselliye ihtiyacı var. Birisi gelse diye yola bakar. Birisi tatlı bir söz söylese diye, morali düzelsin diye ister, bekler. Onun için ona gitmek lazım.

Alnına elini koymak, “Seni iyi gördüm, Allah şifa versin.” demek lazım. “Senin duan makbuldür, bana dua eyle, meraklanma senin iniltin tesbihtir, uykun ibadettir.” demek lazım. “Hastalık dolayısıyla yapamadığın ibadetleri merak etme meleklerle Allah yazdırtıyor.”

“—Meleklerim, ‘Sağlığında bu ne ibadet yapardı?’”

“—Gece kalkardı yâ Rabbi, tesbih çekerdi, Kur’ân okurdu, hayra koşardı.”

“—Yazın, yapıyormuş gibi yazın!”

“—Böyledir meraklanma, bu hastalığın da bir başka faydalı tarafı vardır. Bir taraftan ızdırap çekiyorsun ama hadi öbür taraftan da kârın vardır. Eğer bu hastalıktan kalkarsan defter-i âmâlin bembeyaz, hiçbir şey kalmamış olarak, günahlar silinmiş olarak kalkacaksın.” diye insan teselli edebilir. O da müteselli olur, hakikaten tesiri oluyor. Hakikaten de insan böyle bekliyor.

Geceleyin bakıyorsun saat ikiye beş var. Canın sıkılıyor, herkes gitmiş, hastabakıcılar uyumuş, öbür arkadaşların uyuyor, sen ızdıraptan uyuyamıyorsun. Altında yatak var ama yatağın altındaki karyolanın telleri sırtına batıyor gibi geliyor insana. O kadar zor, çok bir vakit geçiyor. Ne kadar vakit geçti diye bakıyorsun, ikiye üç var iki dakika geçmiş. Gene bir uğraşıyorsun, didiniyorsun, epeyce bir zaman, bir daha bakıyorsun ikiye bir var. Sübhanallah, geçmiyor vakit. Sabahleyin hele bir hastabakıcılar filan gelmeye başladı mı artık, doktor vizitesi zamanı geldi mi bayram gibi oluyor. İnsan geliyor, yalnızlıktan kurtuluyor, unutuyor, teselli oluyor.

İşte hasta ziyareti. Müslümanın müslümana vazifelerinden birisi bu. Hasta olunca ziyaret edecek. Mühim vazifelerden birisi!

Gadve, “sabahleyin, sabah vakti” demek, sabahleyin ziyaret ederse akşama kadar 70 bin melek ona dua eder.

Melekler kimler?

Allah'ın günahsız kulları, Allah'ın günah işlemeyen kullarıdır.

لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

(التحریم: ٦)

(*Lâ ya'sûna'llàhe mâ emerahüm ve yef'alûne mâ yü'merûn*) “Allah'a isyan etmezler, ne emrolunursa onu yaparlar.” (Tahrim, 66/6)

Allah ne emrederse yapan, hiç isyan etmeyen kullarıdır. Bizim gibi söz dinlemez kullar değil. Ma'sum kullar. Onlar dua ederler:

“—Yâ Rabbi! Bu kardeşini sevip de ziyaret eden kuluna şunu ihsan eyle, bunu ihsan eyle, affeyle, mağfired eyle” diye dua ederler.

Akşam ziyaret ederse sabaha kadar melekler dua eder. 70 bin melek! Var buna göre arkadaşlık, ahbaplık et. Buna göre hasta kardeşlerini düşün, ziyaret eyle. Yardım eyle, ilgi göster.

c. Musafaha Etmenin Faydası

Bu hasen hadîs-i şerif, Berâ ibn-i Âzîb RA'dan rivayet edilmiş.

Bu hadîs-i şerif de yine muhabbetten... Aranızda ne var? Bir ihtilaf var galiba? Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şeriflerinden “Muhabbetinizi arttırın!” diye hep ikazlar geliyor:³

³ Tirmizî, *Sünen*, c.IX, s.372, no:2651; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.XIII, s.437, no:4536; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.108, no:3693; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.289, no:18570; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.99, no:13349; İbn-i Ebî, Şeybe, *Musannef*, c.VIII, s.431, no:26231; Berâ ibn-i Âzib RA'dan.

مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَلْتَقِيَانِ فَيَتَصَافَحَانِ إِلَّا غُفِرَ
لَهُمَا قَبْلَ أَنْ يَتَفَرَّقَا

(حم. د. ت. ه. ض. عن البراء)

(*Mâ min müslimeyni yeltakıyâni feyetesâfehâni*)
“İki müslüman yoktur ki birbirleriyle
karşılaşınsınlar ve birbirleriyle musafaha etsinler;
(*illâ gufire lehümâ kable en yeteferraka*) daha
birbirlerinden ayrılmadan, muhakkak Allah
onların günahlarını afv u mağfiret eder.”

Ankara’da bizim bir mahalle camimiz var. Namaz
kılıyoruz, namaz kıldıktan sonra da müslüman
müslümanı seviyor, “Nasılsın?” diyerek elini sıkıyor.

Bazısı da alışmamış; göstermemişler, görmemiş
daha önce... Muhit, kültür, şartlar değişti,
haberi yok. Şimdi böyle el sıkırsa, tokalaşılsa
anlayacak, onu her yerde görüyor, yapıştı mı el
sallıyor, onu biliyor ama musafaha edince bunu
anlamıyor: “Canım yok böyle şey, yapmayın,
nedir bu?” diye isyan ediyor.

Yapmayalım ama gel de işte şu hadis-i şerife
baksana, can dayanmıyor ki...

“—İki müslüman karşı karşıya gelir de
birbirleriyle musafaha ederse, daha
birbirlerinden ayrılmadan günahları affolur.”

---

s.281, no:20760.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.289, no:6594; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIX,
s.284, no:20768.

Şöyle elleri yukarıdan tutmak suretiyle, buna musafaha denilir. Birbirleriyle muhabbetlerini izhar ediyorlar. Birbirlerinden kaçmıyor, firar etmiyor, birbirlerine kızmıyorlar da sevgi izhar ediyorlar. Allah ondan afv u mağfiret ediyor.

İşte bu da neyin misalidir?

Müslümanın müslümanı sevmesinin mükâfatlı olduğunu söyledim ya, demek kendimden söylememişim. Allah-u Teâlâ Hazretleri ne istiyor?

Allah-u Teâlâ Hazretleri lütfuyla, keremiyle bizi ikaz ve irşad ederek bizim birbirimize kardeş olmamızı istiyor. Kardeş etmiş de riayet etmemizi istiyor.

Ayet-i kerimede buyrulmuş ki:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

(الحجرات: ۱۰)

(*Inneme'l-mü'minûne ihvetün*) [Mü'minler ancak kardeşirler.] (Hucurât: 49/10)

“—Sen benim kardeşimsin, ben senin kardeşimim.” Kardeşiz de bu kardeşliğe riayet etmemizi istiyor.

Herkes çocuğuna bir şey yaptırmak istediği zaman ne der?

“—Evladım bugün dersine çalışırsan, sana sene sonunda bisiklet alacağım!” Veyahut “Çocuğum şu vazifelerini yaparsan, kocaman bir çikolata var sana...” Veyahut “Uslu durursan elma şekeri alacağım, horoz şekeri alacağım.” der.

Karşılığında bir mükâfat var. Sen de kardeşini seversen Allah- u Teâlâ Hazretleri günahları affetme mükâfatı var diyor.

Eğer çokşuurlu, akıllı kimseler olsak Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne “Buyur yâ Rabbi! Emrindeyim, fermanındayım!” diyeceğiz, mükâfat bile aramayacağız ama böyle mükâfatlar da vermiş.

Biliyorsunuz Basra'da Rabiâ-i Adeviyye diye bir sâliha hatun yaşamış.

“—Yâ Rabbi! Eğer ben senin cennetine gireyim diye sana ibadet ediyorsam beni sokma cennetine. Eğer cehennemde ‘Yanarım, aman ibadet edeyim de cehennemde yanmaktan kurtulayım’ diye ibadet ediyorsam yak beni. Cehennemde odlara, ateşlere yak. Ama sırf sana, senin rızan için ibadet ediyor, seni sevdiğimden sana kulluk ediyorsam, beni sevdiğime kavuştur.” diye dua edermiş.

O da bir duygu işte, o da bir kadınmış ama var mı onun gibi öyle er kişi, merdane düşünen kaç kişi var bilmiyoruz. Allah işte mükâfat da veriyor, mükâfatı da var, kimisi mükâfata da bakmıyor.

وَكَلْتُ إِلَى الْمَحْبُوبِ أَمْرِي كُلَّهُ
فَإِنْ شَاءَ أَحْيَانِي وَإِنْ شَاءَ أَتَلَفَا

Vekeltü ile'l-mahbûbi emrî küllehû.

Fein şâe ahyânî, ve in şâe etlefâ

*İşlerimin hepsini sevgilime havale eyledim;
Dilerse beni yaşatır, dilerse beni telef eder.*

Şair, “Ne yaparsa yapsın işlerimi sevdiğime havale ettim.” diyor. Tabii o da yüksek bir seviye. Bu makama rıza ve teslimiyet makamı derlermiş, bazı insanların makamı bu imiş.

Bazı kimseler:

*Gelse celâlinden cefâ, yahut cemâlinden vefâ,
İkisi de câna sefâ, lütfun da hoş, kahrın da hoş.*

“Eğer senin celâlinden cefâ gelse, takdîr-i ilâhî hoş; eğer senin cemâlinden vefâ gelse, güzelliklere, hoşluklara, nimetlere erdirsen; o da hoş. İkisi de câna sefâ... Lütfun da hoş, kahrın da hoş!” diyebilmiş.

Kimisi de azıcık sıkıntıyı gördü mü, basıyor feryadı; “—Yâ Rabbi! Bunu da mı benim başıma getirecektin?”

Bu takdirler insanoğulları için. Hayat imtihan, hepsi olur. Hasta da olursun, işin de ters gider, kayıp da edersin, kazanırsın da. Sen Allah’a iyi kulluk etmeye bak. Sen Allah’a iyi kulluk etmeye bak!

Eski zamanda Şeyh Efendi’nin birisi varmış. Kâmil, olgun birinsandır. Ama hiç kimse bilmezmiş onun kâmil olduğunu. Bir tane de müridi varmış. Şeyh Efendi imammış, müridi müezzin. Kenar bir mahallede bulunan camisi de bomboşmuş, kimse gelmiyormuş. Allah’ın bir velî kulu ama kimse bilmiyor ki... Şöhret denilen afete bulaşmamış. Bir gün müezzin şeyhiyle oturmuş, tesbih çekmiş; “Efendim, başka hocaların, şeyhlerin dergâhlarına, tekkelerine, gelen giden kalabalık oluyor, bizde hiç kimse

yok. Halbuki biraz sizin kadr ü kıymetinizi bilseler ya...” diye söyleyince, Şeyh Efendi şöyle bir dikkatli bakmış;

“—Olur be evladım, o da olur.” demiş.

Şeyh efendi camiden çıkmış, sokakta mahallenin çocukları bir gürültü, bir patırtı, ağlaşıyorlar.

“—Ne oldu çocuklar?” demiş.

Bir tanesi gözlerinden yaşları silerek:

“—Hocam, ben bir serçe yakalamıştım. Hasan elimden almak istedi, ben vermemek istedim. O başından tuttu, ben gövdesinden tuttum, çekiştirirken hayvancağızın kafasını koparttık, serçem öldü; ondan ağlıyorum.” demiş.

“—Getir bakalım başını...” demiş.

Getirmişler.

“—*Bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm*” diyerek tükürüklemiş, kopmuş serçenin başını gövdesine yapıştırmış; serçe uçmuş gitmiş. Keramet, olağanüstü, olmayacak bir işi göstermiş öyle. Tabii çocukların gözleri fal taşı gibi açılmış, ağlamayı unutmuşlar, herkes bir tarafa koşmuş. Herkes anasına, babasına:

“—Hoca dedenin yaptığını gördün mü, duydun mu?

“—Ne yaptı?”

Ölmüş serçenin kopmuş kafasını yapıştırdığını, uçurduğunu anlatmış, bu yayılmış. Ondan sonra cami ağzına kadar dolmaya başlamış.

“—Filanca camide kâmil bir kimse varmış, kimse kadr ükıymetini bilmiyormuş. Aman gidelim duasını alalım!” diyerek herkes koşmuş.

Cumaları, bayramları, geceleri, gündüzleri cami artık kalabalık oluyormuş. Fakat hizmet de müezzın efendiye düşüyormuş. Hoş geldin, beş git-tin, pabuçları değiştirecek, şeker ikram edecek, havlu, peşkir tutacak ve saire yapacak. Uyku uyuyamaz, dinlenemez, rahat edemez, hocasının yanına oturamaz, yüzünü göremez olmuş, sohbetinden faydalanamaz bir hâle gelmiş.

Bir gün, geceleyin bir tenhada yan yana kalınca;

“—Hocam galiba ben hata işledim, eskiden o sakin sakin günler meğer ne güzelmiş, baş başaydık sizinle... Şimdi oturamıyorum, kalkamıyorum, sizi duyamıyorum, dinleyemiyorum.” demiş.

“—O da olur evladım, o da olur inşaallah.” demiş.

Bir Cuma günü koyun bağırsağını şişirmiş, koymuş cübbesinin altına. Hutbe okuyacak minbere doğru yürürken, koltuğunu sıktırını sıktırıvermiş bir ses çıksın diye. Tabii herkes birbirine bakmış, Hoca abdestini kaçırıyor ama farkında değil, ihtiyar filan diye.

Bir tanesi ötekisine demiş ki:

“—Şimdi bu abdestsiz hutbe okuyacak neyse ne, dinleriz ama namaza geçecek, abdestsiz kıldırıldığı zaman cumamız olmaz, kalk öbür camiye yetişelim.” Birer ikişer kaçan kaçana... Birkaç kişi kalmış, cami tenhalaşmış, herkes gitmiş.

Ondan sonra da şehirde yayılmış:

“—Filanca caminin hocası kâmil imiş ama ihtiyarlamış zavallıcık, abdestini bile tutamıyor, kaçırdığının da farkında değil.” diye.

Ondan sonra cami tenhalaşmış yine. İmam ile müezzin eskisi gibi baş başa kalmışlar;

“—Hocam yine eskisi gibi baş başa kaldık.” demiş.

“—Evladım sen ne aldırıyorsun o kalabalıklara. Bir tükürükle gelen, bir üfürükle gider. Sen Allah’a iyi kulluk etmeye bak!” demiş.

Allah bizi bu şuura erdirsin, yolundan ayırmasın. Gerisi hep laftır.

d. Üç Çocuğu Ölen Kimse...

Kardeşlerim! Bu hadîs-i şerif de çocukları ölen kimselerle ilgili. Bakalım Peygamber Efendimiz çocukları ölen kimseler hakkında ne buyurmuş:⁴

مَا مِنْ مُسْلِمٍ يَمُوتُ لَهُمَا ثَلَاثَةٌ مِنْ أَوْلَادِهِمَا لَمْ
يَبْلُغُوا الْحِنْتَ إِلَّا كَانُوا لَهُمَا حِصْنًا حَصِينًا مِنَ
النَّارِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَإِنْ كَانَا اثْنَيْنِ قَالَ وَإِنْ
كَانَا اثْنَيْنِ قَالُوا وَإِنْ كَانَ وَاحِدًا قَالَ وَإِنْ كَانَ
وَاحِدًا وَلَكِنْ إِنَّمَا ذَلِكَ عِنْدَ الصَّدْمَةِ الْأُولَى

(حم.ع.هب.كر. عن ابن مسعود)

⁴ *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.289, no:6594; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIX, s.284, no:20768.

(Mâ min müslimeyni yemûtu lehümâ selâseten min evlâdihimâ, lem yebluğu'l-hinse illâ kânû lehümâ hısnen hasînen mine'n-nâr. Kâlû: Yâ rasûla'llâh, ve in kânâ isneyn? Kâle: Ve in kânâ isneyn. Kâlû: Ve in kâne vâhiden? Kâle: Ve in kâne vâhiden, velâkin innemâ zâlike inde's-sadmeti'l-ûlâ.)

Buyuruyor ki sevgili Peygamberimiz Efendimiz, Allah şefaathlerine nâil eylesin:

“—İki müslüman yoktur ki, onların henüz bülüğa ermemiş olan üç tane evlâdı ölsün de, onların ölümleri ona cehennemden bir kuvvetli kale teşkil etmesin. Cehenneme karşı surlu, kuvvetli bir kale teşkil etmesin.”

Bunun üzerine demişler ki:

(Yâ rasûla'llah, ve in kânâ isneyn) “Yâ Rasulallah, eğer iki tane olursa, iki tanesi ölmüşse evlatlarından?”

Buyurmuş ki:

“—İki tane de olsa...”

Gene bir başkası demiş ki:

“—Bir tane çocuğu ölürse yâ Rasûlallah?”

Buyurmuş ki:

“—Bir tane çocuğu bile ölse... Fakat bu felâketin ilk gelip çattığı zamandır.”

Şimdi izah edelim:

Bir insan evleniyor, çocuk çocuğu oluyor, bu çocuklar bazen yaşıyor bazen ölüyor. Çocukları veren Allah, alan Allah...

وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ

(آل عمران: ١٥٦)

(*Va'llàhu yuhyî ve yumît*) [Canı veren de alan da Allah'tır.] (Âl- i İmran, 3/156)

Bizi öldüren de, yaşatan da Allah'tır. Her şey Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden. Peygamber Efendimiz: “Doğan çocuklarından henüz büluğa ermeden üç çocuğu ölürse...” Tabii neden büluğa ermeden diyor?

“Henüz daha büluğa ermemişken, ana baba kucağında, evinde, ocakta, onların sevgisi ile onların ciğerleri, gönülleri doluyken, üç tane çocuğu ölürse; bunlar ona cehenneme karşı bir kuvvetli, muhkem kale olur.”

Bu ne demek? “Bu çocukların acısı dolayısıyla Allah onu cehenneme sokmaz” demek. Cehennemden âzat olmasına vesile olur. Hatta o ölen çocuklar da mahşer halkına su dağıtacak. Sebil, su dağıtacaklar, o müslüman küçük çocuklar.

Bunun üzerine birisi sormuş, demiş ki:

“—Yâ Rasûlallah! Eğer iki çocuğu ölmüşse ne olacak?

Üç çocuğu ölünce cehennemden âzat olmasına bir kuvvetli kale oluyor. İki çocuk ölürse ne olacak?”

“—İki çocuk da ölse yine aynı durum hâsıl olur, aynı sevap olur. Cehennemden kurtulmasına sebep olur.”

Bir başkası da demiş ki:

“—Peki bir çocuğu ölürse ne olacak?”

“—Bir çocuğu da ölmüşse aynı durum olur, cehennemden âzat olmasına, cehennemden korunmasına kuvvetli bir kale teşkil eder.” demiş.

Yalnız arkasından ekliyor, o söze çok dikkat edin;

(*Ve lâkin innemâ zâlike inde's-sadmeti'l-ûlâ*)

“Bu darbenin ilk geldiği zamanda olacak.”

Sademe, çarpma demek. O felâketin gelip de insana ilk çarptığı zamanda sabır olacak.

Sabredecek ama ne zaman? Aradan beş sene geçmiş, insan zaten çocuğun acısına alışıyor; o zaman değil.

İlk felaketin olduğu zamanda nasıl durdun sen? Metin durdun mu, boyun büktün de dilini tuttun mu, itiraz eylemeden böyle feryâd u figânı basmadan; “Başıma bunu da mı getirecektin yâ Rabbi?” gibi edepsizce sözler söylemeden “Ne yapalım Mevlâdan geldi.” diye sabredebildin mi?

“—İlk anda, ilk sadmede sabredebildiysen, o zaman bir çocukta bile Allah o ecri verir.” diyor.

Demek ki kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri bu dünya hayatında alır, verir, yükseltir, alçaltır, zengin eder, fakir eder. Hepimiz kendi hayatımızda çeşitli halleri görmüşüzdür. İşimiz iyi giderken kötü gider, iflas ederiz. İflas etmişken kazanırız, zengin oluruz. Sıhhatli iken zayıf düşeriz. Üç kişiye beş kişiye güç yetirirken, bileğimizi kimse

bükemezken, sonra çoluk çocuğun maskarası olur bir zamanın kabadayıları. Bir “Heyt!” dediği zaman mahallenin öbür tarafından sokaklara kaçıırken insanlar, ihtiyarladığı zaman küçük çocuklar alay etmeye başlar. İnsan ne hallere düşer. Düşmez kalkmaz bir Allah’tır. Çeşit çeşit şeyler gelir insanların başına.

Ne yapacağız?

Eğer felaket gelirse, aman ilk başta dişinizi sıkın, Allah’tan geldi bir imtihan. Bu imtihanı başarıyla atlatırsanız, her felaketin karşısında bir mükâfat var. Allah-u Teâlâ Hazretleri sevap ile mükâfat ile onu telafi ediyor, tatlandırıyor. Her isyanda da bir günah var. Nimet gelirse şükredin, nimetin gereğine göre Allah’a isyan etmeyin. Hiç yakışır mı Allah-u Teâlâ Hazretleri’nin nimetlerini yiyip de ona âsi olmak.

Geçen gün çok korktum, çok utandım, çok üzüldüm, sırtım terledi gibi...

Çok hatırlı, çok itibarlı bir kimse, bayağı yüksek mevkiden bir kimse:

“—Sizin konuşmalarınızı Sultan Ahmet Camiî’nde satıyorlarmış, aldım.” dedi.

Yüreğim cız etti. Sırtımdan şöyle bir ürperme geldi. Utandım, sizin karşınızda kim bilir neler söyledim ileri geri; utandım. Sonradan bir de öteki tarafını düşündüm işin. Kendi kendime:

“—Hey cahil, sen burada insanlardan utanıyorsun, Allâmu’l- guyûb olan Allah-u Teâlâ Hazretleri her söylediğini bilmiyor mu? Onun huzurunda halimiz ne olacak?”

Allah-u Teâlâ Hazretleri yardım etsin, Allah kusurlarımızı affeylesin... Her ne kadar böyle hatamız, suçumuz, sürçmemiz, yanlış sözümüz, hilâf-ı hakikat beyanımız varsa, Mevlamız yüzümüzün karasını yüzümüze vurmasın,,. Settâr ismi hürmetine setreylesin.,, Gaffâr ismi hürmetine mağfiret eylesin... Afüv ismi hürmetine affeylesin... Bizi rahmetine mazhar eylesin... Dünyada, ahirette rezil rüsvâ etmesin...

Demek ki sabredeceğiz. Sabredersek sabrın sevabı çoktur. Sabrın sonu selâmettir. Bilmez misiniz ki:

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

(البقرة: ١٥٣)

(*Inna'llàhe mea's-sàbirîn*) “Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir, sabredenin yanındadır.” (Bakara, 2/153)

“Allah sabredenlerle beraberdir.” ne demek. Allah sabredenleri seviyor, sabredenle beraber, yan yana... Sabredersen Allah senin yanında, senin tarafında yer alıyor. Hoşlanmaz mı insan?

Bayram edeceği gelir. Yerinde duramaz. Kitaplarda okudum; “Öyle güzel bir şey duymuş da, kalkmış yerinde duramamış dönmeye başlamış.” diye delil getiriyorlar, semaa delildir diye.

Bu hadis-i şerifin başka rivayetini eklemiş Hocamız arkasına:⁵

⁵Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.154, no:21491; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.202, no:2940; Taberânî. *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.139, no:10240; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.211, no:3345; Ebû Avâne, *Müsned*, c.IV, s.501, no:7482; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.169, no:7182; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.81, no:3909; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

مَا مِنْ مُسْلِمَيْنِ يَمُوتُ لَهُمَا ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ لَمْ
يَبْلُغُوا حِنْثًا إِلَّا أَدْخَلَهُمَا اللَّهُ الْجَنَّةَ بِفَضْلِ

رَحْمَتِهِ إِيَّاهُمْ

(حم. حب. عن أبي ذر)

(*Mâ min müslimeyni yemutu lehümâ selâsetün
mine'l-veledi lem yeblugù hınsen, illâ
edhalehüma'llâhu'l-cennete bi-fadlı rahmetihî
iyyâhüm*)

Bu hadîs-i şerifte de ibare birazcık değişıyor.
Şöyle dikkat ediverin.

“Hiç iki müslüman yoktur ki, ikiden maksat karı
koca... Hiçbir karı koca yoktur ki onların üç tane
henüz büluğa ermemiş çocuğu ölmüşse, Allah
onları muhakkak cennetine sokar.”

Neden sokar, burada izah ediyor: (*Bi-fadlı
rahmetihî iyyâhüm*) “O çocuklara Allah’ın
rahmetinden dolayı, küçük yaşta hayatlarını
aldı diye, o rahmetten dolayı veyahut bir başka
açıklamaya göre: O ana babanın o çocuklara
olan sevgi ve şefkatinden, bağlılığından dolayı.”
Kopup gidiyor ya yüređinden...

Bizim İslâm kültüründe, çocuk nedir? *Semerâti'l-
fuâd*, çocuk gönlün meyvesidir. Çocuk gönül
ağacının tatlı bir meyvesidir.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.353, no:120003; Ebû Ümâme
RA’dan. Buhârî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.64, no:149; Ümm-ü
Süleym RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.281, no:6554; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIX,
s.285, no:20769.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bir başka hadîs-i şerifte buyurmuş ki:

“—Ey meleklerim benim kulumun çocuğunun canını mı aldınız?”

Vazifeli melekler çocuğun canını aldı ya.

“—Evet yâ Rabbi! Emir buyurdun canını aldık.”

“—Benim kulumun gönlünün meyvesini mi koparıp aldınız.”

“—Evet yâ Rabbi!”

(*Mâzâ kâle abdî*) “Kulum ne dedi?”

(*Hamideke ve's-tercea*) “Yâ Rabbi! Sana hamd etti, “Allah’a hamdolsun, her halimize hamdolsun; o veriyor, o alıyor.” dedi.

(*Innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn*) ““Biz zaten Allah’ın kullarıyız, hepimiz ona döndürüleceğiz, biz onun mülküyüz, onun malıyız; ne olacak?” dedi, rıza gösterdi.”

“—Ona cennette bir ev yapın, bir saray yapın, o sarayın adını da *Hamd Sarayı* yazın!” buyurdu

Hamd Sarayı... Neden? Kul Allah’a, o başına gelen felaketten dolayı hamd etti diye. İşte böyle.

Cennet nasıl kazanılıyormuş?

Felakete sabretmek; hayırlara, nimetlere şükretmek; kulları, mahlûkatı sevmek, işte böyle güzel şeylerle kazanılıyormuş.

Sabır güzel huyların başıdır. Şükür güzel huyların bir başkasıdır. Sevgi güzel huyların en güzellerinden, en hoşlarından, en tatlılarından biridir. En az bildiğimiz şey... Nerede öğreteceğiz bilmiyorum.

Hangi mektepte, nasıl öğreteceğiz? Bunun alfabesi nedir, doktorası nedir, profesörlüğü nedir; anlayamadım. Söylemekle de olmuyor galiba? Bir şeyler yapmamız gerekiyor, ne yaparsak...

Sevmeyi öğretmemiz gerekiyor. Söylüyoruz, söylüyoruz kızmayı öğreniyor millet. Sevmeyi öğrenemiyor bir türlü. Kızmaya gelince, yumruklaşmaya, kavgaya gelince var. Darılmaya, küsmeye gelince var.

Benim nefsim de öyle. Benim de canım hemen kızıyor mi, sıkılıyor mi küsüyorum, defterden siliyorum filan. Ama sevmeye geldi mi, zor bir şey galiba? Tabi güzel şeyi sever de herkes, biraz kötünün de güzel tarafını görüp, onu kötülükleri yanındaki o güzel şeylerinden dolayı sevebilmek, o yüksek bir şey...

Müslümanın müslümana karşı birazcık safça davranması, anlamıyormuş gibi görünmesi iyi oluyor. Anlasa da anlamazlığa vurdurması tatlı oluyor. Müslümanın huylarından biridir.

Bunun altında yine bu vefat eden çocuklar ile ilgili bir hadîs-i şerif daha var. Hocamız neden üç tane hadisi peş peşe eklemiştir?

“—Bakın tereddüt etmeyin, bu bir tek senedle gelen hadis değildir, başka başka yollardan gelmiştir; sözüm sıhhatlidir, sağlamdır. Aklınızı başınıza devşirin, bu mühim hâdisede ekseri insanlar feryadı basar, saçını başını yolar, yakayı paçayı yırtar; öyle yapmayın!” demek istiyor Hocamız. Üç tanesini peş peşe getiriyor

ki, hatırında iyi kalsın diye. Madem öyle demiş biz de üçünü de okuyalım.

Peygamber SAS Efendimiz ne buyurmuş:⁶

مَا مِنْ امْرَأَيْنِ مُسْلِمَيْنِ هَلَكَ بَيْنَهُمَا وَلَدَانِ أَوْ
ثَلَاثَةٌ فَاحْتَسَبَا وَصَبَرَا فَيَرِيَانِ النَّارَ أَبَدًا

(حم. حب. ك. عن أبي ذر)

(*Mâ mini'mreeyni müslimeyni heleke beynehümâ veledâni ev selâsetün, fahtesebâ ve saberâ, feyerayâni'n-nâra ebeden*)

“İki müslüman kişi yoktur ki, onların iki tane veyahut üç tane çocuğu vefat etsin; (*fahtesebâ*) onlar da sevabını Allah'tan bekleyerek sabretsinler de, ondan sonra cehennem azabı görsünler. Mümkün değil, asla görmezler.”

Ihtisaba ne demek? “Sevabını Allah'tan bekleyerek bir işi yapmak” demektir.

Mesela bir hadîs-i şerifte geçiyor:⁷

---

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.166, no:21505; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XV, s.60, no:6671; Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.388, no:5470; Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.289, no:6586; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIX, s.145, no:20424.

⁷ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.178, no:7740; Taberânî, *Müsnedü's-Şâmiyyîn*, c.II, s.40, no:881; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.389, no:3057; Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.754, no:21242; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.V, s.135, no:3874.

اغتسلوا يوم الجمعة فإنه من اغتسل يوم الجمعة
فله كفارة ما بين الجمعة إلى الجمعة وزيادة

ثلاثة أيام

(طب. عن أبي أمامة)

(İğtesilû yevme'l-cumuati) “Cuma günü gusül ediniz. (Meni'ğtesele yevme'l-cumu'ati îmânen ve'htisâben) Kim cuma günü Allah'a imanından dolayı ve sevabını Allah'tan bekleyerek gusül abdesti alırsa, (felehû keffâretün mâ beyne'l-cumuati ile'l-cumuati ve ziyâdetü selâseti eyyâmin) iki cuma arasındaki günahları üç gün ziyadesiyle affolur. Yâni on günlük günahı affolunur.” diye bildiriliyor.

Onun gibi başka hadis-i şerifler de var:

“—Kim iki müslüman kişi ki onların iki veyahut üç çocuğuvefat etsin de onlar da sevabını Allah'tan bekleyerek sabretsinler ondan sonra cehennem ateşi görsünler, mümkün değil.”

(Feyerayâni'n-nâru ebeden) “Mümkün değil görmeleri! Sabrederlerse cehennem ateşi görmezler.”

Allah bizi hayırlı evlatlara sahip eylesin... Evlatlarımızı yaşayan evlatlar, hayırlı evlatlar eylesin... Boylu poslu, endamlı, sıhhatli, akıllı uslu olsunlar... İyi yetişsinler, iyi müslüman olsunlar... Allah bizim nesillerimizden fasık, fâcir, kâfir, zalim, müşrik, münafık getirmesin... Has, halis, böyle hâzâ müslüman, sâlih kimseler olsunlar evlatlarımız inşaallah...

Ama takdîr-i ilâhi Allah ne dilerse öyle işler, hikmetinden sual olunmaz. Eğer çocuklarımızdan ölüveren olursa sabredelim, onun sabrının karşısında cehennemden azatlık var, cenneti kazanmak var. Ama ilk darbeye Allah rızası için sabrederse...

e. İyi Yöneticinin Özellikleri

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁸

مَا مِنْ مَلِكٍ يَصِلُ رَحْمَهُ وَ ذَوِي قَرَابَتِهِ وَيَعْدِلُ فِي رَأْيِي تَهٍ إِلَّا شَدَّ اللَّهُ لَهُ مُلْكَهُ وَأَجْزَلَ لَهُ ثَوَابَهُ
وَأَكْرَمَ مَأْبَهُ وَ خَفَّفَ حِسَابَهُ

(أبو الحسن بن معروف، خط. كر. والديلمي عن علي)

(Mâmin melikinyasilü rahimehû, ve zevî karâbetihî, ve ya'dilu alâ raiyyetihî; illâ şedde'llâhu lehû mülkehû, ve eczele lehû sevâbehû, ve ekreme meâbehû, ve haffefe hisâbehû)

Bu da Hz. Ali Efendimiz'den rivayet olunmuş olan bir hadîs-i şerif. Peygamber SAS Efendimiz bu sefer hükümdar hakkında bir hadîs-i şerif söylemiş.

⁸ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.30, no:6094; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.387, no:357; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVI, s.244; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.78, no:14918; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIX, s.287, no:20775.

Hükümdar ne demek? Hüküm sahibi; ferman onun, söz hakkı onun. Etrafına asker, adam toplanmış, başkan o, reis o, onun sözü dinleniyor, ne derse yapılıyor. Böyle bir kimse nasıl hareket ederse durumu ne olur, onu anlatıyor.

Peygamber Efendimiz nasıl buyurmuş?

Şimdi diyeceksiniz ki:

“—Hocam bu hadisi atla istersen. Bu devirde hükümdar yok.”

Öyle değil. Bir o konudaki Peygamber Efendimiz’in sözünü duymuş oluruz. Sonra bir de şu var; hepimiz bir hükümdar değil miyiz?

Kişi gönlünün sultanı, ne isterse öyle yapıyor. Evde istediğini yapmıyor musun?

“—Ben bu evin efendisiyim.” diyorsun ne istersen öyle yapıyorsun.

Senin tebaan yok mu, çoluk çocuğun, hanımın ve saire? Hükümdarlık buna girer. Buradan ibret alırsın, ona faydası olur, onun için o gözle dinleyelim. Ne buyurmuş Peygamber Efendimiz?

(*Mâ min melikin*) “Hiçbir hükümdar yoktur ki.” Melik, mülk sahibi, mülk elinde olan, egemenlik elinde olan hiçbir kimse yoktur ki. Bu hükümdar da demek olabilir, kaymakam da demek olur, başka misal de demek olabilir belki, müdür de demek olabilir.

Melik; mülk, egemenlik elinde olan kimse demektir. Hiçbir böyle melik yoktur ki; (*yasîlü rahimehû*) akrabasına ilgiyi sürdürüyor.” Ben hükümdar oldum diye alakayı kesmemiş, Sıla-i rahim ediyor, akraba ile gidip gelmeyi, alâkaları devam ettiriyor. Tabii gidip gelmek işin bir cephesidir. Aslında ikinci cephesi yardım etmek.

Allah selâmet versin, uzun ömür versin, sıhhat versin Ali Yakup Hoca anlattı: Zengin ama eli biraz sıkı olan birisi gelmiş Bağdat’ta, sormuş:

“—Hocam ben zikr-i hafî mi yapayım, zikr-i cehrî mi yapayım, nasıl zikredeyim?” diye.

Çok zenginmiş, biraz da eli sıkıymış.

“—Sen zikri böyle yapacaksın!” Para verme işareti yapmış. “Senin zikrin bu şekilde olacak.” demiş.

Akrabayı ziyaretten maksat; hiç olmazsa küsme, darılma, git, nasılsın diye halini hatırını sor ama biraz da hediye götür, para ver, yardım eyle, sıkıntısını gider, ilgilen. Sıla-i rahim etmek öyle. Hükümdar da yakınları ile ilgiyi devam ettirecek, onlara böyle bağışlarda bulunacak, ilgisini sürdürecektir, bir.

İkincisi: (*Ve zevî karâbetihî*) “Akrabasına, kendisinin kavm ü kabilesine ve akrabasına böyle yakınlık gösterir, alakayı koparmaz, yardım ederse.”

Sonra; (*Ve ya'dilu alâ raiyyetihî*) “Teb’asına adalet ederse, adaletle hareket ederse, adil olursa, teraziyle, ölçüyle hareket ederse; birisine meyledip ötekisini ihmal etmezse, aralarında adaletle muamele ederek hükmederse... (*İllâ şedda’llàhu lehû mülkehû*) “Böyle yaptığı zaman, Allah onun mülkünü kuvvetlendirir.” İfade tarzı böyledir.

Arapça’da böyle ifadeler vardır. Mesela bizim meşhur kelime-i tevhîdimiz de öyle değil midir?

(*Lâ ilâhe*) ne demek? “Hiçbir ilâh yoktur...” Savurup atıyoruz hepsini. (*İlla’llah*)”Ancak Allah vardır.”

Onun gibi. Hiçbir hükümdar yoktur ki böyle böyle yapsın, Allah muhakkak onun mülkünü kuvvetlendirir.

Biz bunu Türkçe’ye tercüme ederken nasıl söyleriz:

“Herhangi bir hükümdar ki sıla-i rahim yapar, akrabası ile ilgiyi sürdürür, onlara yardımlarını devam ettirir ve aralarında teb’asına adaletle hükmeder, adalet icrâ ederse, Allah onun mülkünü kuvvetlendirir.” diye söyleriz. Bizim cümle tarzımız, Arabın cümle tarzından farklı. Onu da öğrenelim ona göre.

Demek ki Allah onun mülkünü kuvvetlendiriyor. Hükümdarlığı devam ediyor. Ve temeli sağlamlaşıyor. Onun için denmiştir ki:

الْعَدْلُ أَسَاسُ الْمُلْكِ

(*El-adlü esâsü'l-mülk*) [Adalet mülkün temelidir.]

Egemenliğin temeli nedir? Adalettir. Adaletle hükmedersen, Allah mülkünü sağlamlaştırıyor, teşkil ediyor, kuvvetlendiriyor. Kuvvetlendiren, zayıflatan kim? Gücü kuvveti veren kim? Galip eden, mağlup eden kim? Allah...

Allah kuvvetlendiriyor, böyle yapana, adalet edene. Onun için, (*El-adlü esâsü'l-mülk*) deniyor.

Bir devlet neden yıkılır? Adaletsizlikten yıkılır. Adalet oldu mu, yıkılmaz.

Komünist ülkeler, komünist ihtilalleri neden oluyor?

Zengin başını almış gidiyor, fakirin ızdırabı ile ilgilenmiyor, mülk eşit dağıtılmıyor, emeğin hakkı verilmiyor ve saire. Ondan sonra isyan çıkıyor Mülk paldır küldür yıkılıp gidiyor. Devletler adaletsizlikten yıkılır. Adalet olduğu zaman ilerler.

Sonra, (*ve ezzelehû sevâbehû*) “Allah onun sevabını arttırır, cezil eder, bol eder, bol sevap verir. (*Ve ekreme meâbehû*) Ve onun gideceği yerini kerim, güzel yer yapar.”

Biz nereye gideceğiz? Âhirette inşaallah, Allah'ın lütfu keremiyle, cennete... Kâfirler cehenneme gidecek.

“Ahiretteki yerini güzel yapar. (Ve haffefe hesâbuhû) Hesabını da kolay yapar. ‘Haydi geç, sen adaletle hükmetmiştin!’ diye mizanın başında terletmez, geçirir.”

“—Demek ki bu hükümdarlar hakkındaymış ama bana da biraz uyar. Eğer ben de çoluk çocuğum arasında hükmederken adaletle hükmedersem, ilgiyi koparmazsam, akrabalarımla bağlantımı devam ettirirsem, ailem sağlam bir aile olur. Allah bana çok sevap verir, yerimi cennet eder, hesabımı kolay görür.” diyebiliriz benzetme yoluyla...

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi adaletli kimseler eylesin... Adaletten ayırmasın, yolundan ayırmasın, rızasından ayırmasın...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele-i şerife!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

03. 1984 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü